

بررسی وضعیت اختلالات شخصیت در زندانیان و شناسایی متغیرهای

مرتبط با آن : (مطالعه موردی زندان مرکزی لرستان)

Investigating personality disorders among prisoners and identifying its related variables (A Case study in Lorestan Central Prison)

Dr Khosro Rashid

Department of Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran
khosrorashid@yahoo.com

دکتر خسرو رشید

استادیار گروه روانشناسی دانشگاه بوعلی سینا

همدان

Arezou Delfan Beiranvand

Master of Art in Educational Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran
arezou.delfan14@gmail.com

آرزو دلفان بیرانوند

کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه

بوعلی سینا همدان

Dr Fereydoon Jafari

Department of law, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran
jafari.fereydoon@gmail.com

دکتر فریدون جعفری

استادیار گروه حقوق دانشگاه بوعلی سینا

همدان.

Abstract

Personality disorders are considered as inflexible and incompatible styles in relation to the environment. Individuals with these types of disorders, in spite of their warmth and friendly look, are prone to commit illegal and criminal activities. Therefore, the present study aims to investigate the status of personality disorders in prisoners. To this end, 182 male prisoners confined in Lorestan Central Prison, were randomly selected and evaluated using Milon 3 (MCMI-111) questionnaire. Then, data

چکیده

اختلالات شخصیت در رابطه با محیط سبک‌هایی انعطاف‌ناپذیر و ناسازگارانه به شمار می‌آیند. افراد دارای این نوع اختلالات، برخلاف ظاهری گرم، بر اساس ویژگی‌های خاص شخصیت فردی، افرادی مستعد برای انجام فعالیت‌های متضاد با قانون و مجرمانه هستند. لذا این پژوهش باهدف بررسی وضعیت اختلالات شخصیت در زندانیان صورت گرفته است. در این راستا ۱۸۲ نفر مرد زندانی که در زندان مرکزی لرستان محبوس بودند به روش تصادفی انتخاب و با استفاده از

gathered from Milon 3 questionnaire was evaluated in Milon 3 application in order to determine the Br score. To analyze the data, One-way ANOVA and Independent - Samples t-test were applied. The findings indicated that there was a statistically significant difference between individuals with different crimes in drug addiction personality with 99% confidence, antisocial personality disorder and Sadistic personality with 95% confidence level. The findings also showed that antisocial personality disorder, drug addiction and avoidant personality disorder were mostly found in thieves. Moreover, in comparing personality disorders among individuals with different incarceration rates, only depression personality disorder in the studied groups was found to be statistically significant with 95% confidence level. Furthermore, the results of the Independent -Samples t-test which compared personality disorders in single and married individuals showed that Sadistic personality disorders and depression, with 95% confidence level, were more significant in single than married prisoners.

KeyWords: Personality disorders, crime, prison, mental disorders

پرسشنامه میلون ۳ (MCMI-111) مورد ارزیابی قرار گرفتند. سپس داده‌های حاصل از پرسشنامه میلون ۳ در نرم‌افزار میلون جهت مشخص شدن نمره Br بررسی شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری مقایسه تحلیل واریانس یک‌طرفه و تی مستقل استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که میان افراد با جرم‌های مختلف از نظر میزان اختلالات شخصیت وابستگی به مواد با ۹۹ درصد اطمینان، اختلال شخصیت ضداجتماعی و اختلال شخصیت دگرآزار در سطح اطمینان ۹۵ درصد، تفاوت معناداری وجود دارد. علاوه بر این، یافته‌ها نشان دادند که در سارقان، اختلال شخصیت ضداجتماعی و وابستگی به مواد و اختلال شخصیت اجتنابی بیش‌تر وجود دارد. در مقایسه اختلالات شخصیت در میان افراد با میزان حبس-های تحمل شده متفاوت، نتایج بیانگر این است که تنها اختلال شخصیت افسرده در گروه‌های موردبررسی دارای اختلاف معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. علاوه بر این، نتایج حاصل از آزمون تی مستقل که به مقایسه اختلالات شخصیت در افراد مجرد و متأهل پرداخته است، نشان داد که اختلالات شخصیت دیگر آزار و افسرده در سطح اطمینان ۹۵ درصد در میان افراد مجرد بیشتر از افراد متأهل است.

واژگان کلیدی: اختلالات شخصیت، جرم، زندان، اختلالات روانی

مقدمه

جرم، نقض قوانین و هنجارهای پذیرفته‌شده جامعه، تاریخچه‌ای به قدمت زندگی بشر داشته و همواره مورد توجه اندیشمندان اجتماعی بوده است (شریفیان، وطنی و گزمه، ۱۳۸۸). تا بهترین شیوه و عکس‌العمل را در مقابله و کنترل با آن داشته باشند.

درواقع هنگامی که بشر زندگی اجتماعی را برگزید، پدیده جرم و مجرم چون معضل اجتماعی پدیدار شد. جرم پدیده‌ای چندعاملی است که بدون توجه به عوامل مختلف تأثیرگذار بر شکل‌گیری آن، مبارزه با این معضل اجتماعی مشکل خواهد بود. علل ارتکاب جرم متعدد است، به طوری که حقوق‌دانان، جرم‌شناسان، روان‌پزشکان و روان‌شناسان، زیست‌شناسان، جامعه‌شناسان و حتی علمای آمار، جرم را از منظر زیست‌شناختی، روان‌شناختی، اجتماعی و حقوقی بررسی می‌کنند (اولاد عبدالهادی، فروغان، دادخواه و دلاور، ۱۳۸۳). برای نمونه، اندروز و بونتا (۱۹۹۴)^۱ بیکاری، پایین بودن سطح تحصیلات، مشکلات و مسائل خانوادگی و زناشویی، شبکه اجتماعی جرم‌آفرین، مصرف مواد و الکل، کارکردهای اجتماعی ضعیف، نگرش‌های ضداجتماعی، عوامل شخصی و هیجانی و اختلالات شخصیتی و روانی را از جمله علل و عوامل ارتکاب جرم می‌داند.

از این رو، یکی از مسائل پیچیده و ناراحت‌کننده زندگی اجتماعی که توجه بسیاری از محققان، جامعه‌شناسان، جرم‌شناسان و روان‌شناسان را به خود جلب کرده این است که چرا بعضی از افراد مرتکب جرم می‌شوند و با وجود اینکه این رفتارها برخلاف هنجارهای موجود در جامعه است آیا این جرائمی که افراد مرتکب می‌شوند به خاطر وجود اختلالات شخصیتی است؟ و با توجه به این که در اکثر کشورهای جهان زندان یکی از مهم‌ترین ابزارهای دفاع اجتماعی در مقابل پدیده جرم و شخص مجرم به حساب می‌آید، مشاهده می‌شود وقتی افراد زندانی، از زندان آزاد می‌شوند، دوباره مرتکب تکرار جرائم قبلی یا بدتر از آن می‌شوند. این پدیده نشان می‌دهد که زندان

¹ Andrews and Bonta

تأثیرچندانی در کاهش جرائم نداشته است. از طرفی انسان امروزی در جامعه‌ای زندگی می‌کند که خطرات زیادی آرامش و امنیت وی را تهدید می‌کند. جرم، تخلف و انحراف از جمله‌ی این خطرات هستند و هرروزه اخبار و گزارش‌های آشفته‌کننده‌ای در مورد جرائم مختلف که منجر به مرگ، نقص عضو و سایر آسیب‌های جسمانی افراد جامعه می‌شود به گوش می‌رسند.

از این رو، یکی از نابهنجاری‌های روانی شایع در انسان، اختلال‌های شخصیت است. شخصیت را می‌توان الگوهای پاسخ رفتاری آشکار در زندگی عادی تعریف کرد که معمولاً ثابت و قابل‌انتظار است. وقتی این الگوی رفتاری نسبتاً ثابت به‌گونه‌ای تغییر می‌یابد که فراتر از طیف اختلالات بین اکثر مردم است و وقتی صفات شخصیتی، انعطاف‌ناپذیر و غیر انطباقی بوده و اختلال کارکردی قابل‌ملاحظه یا ناراحتی ذهنی به وجود می‌آورند، ممکن است تشخیص اختلال شخصیت مطرح شود (کاپلان، سادوک، ۲۰۰۱؛ ترجمه پورافکاری، ۱۳۸۳). بنابراین اختلال شخصیت شکل بیمارگونه، انعطاف‌ناپذیر و ناسازگارانه مجموعه صفات یا عوامل شخصیتی هستند. اختلال‌های شخصیت دسته‌ای از اختلال‌های روانی هستند که در نگرش پوزیتویستی به جرم با آن ارتباط دارند. نظریه‌های شخصیت، رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و جرم را تأیید کرده‌اند. روان‌شناسان مکتب فروید معتقدند زمانی رفتار مجرمانه پیش می‌آید که نهاد نظارت‌ناپذیر و بسیار فعال، در ترکیب با فراخود کم‌فعالیت ظاهر می‌شود؛ حال آنکه در این میان "من" بی‌تفاوت می‌ماند و در راهنمایی رفتار فرد، نقشی ایفا نمی‌کند. در دیدگاه روانکاوی فروید (نقل از عبد الهادی، ۱۳۸۲) عدم توازن بین نهاد و فراخود در کودکی که در اثر شرایط ناسالم و نامطلوب اجتماعی به وجود می‌آید، فرد را به‌طرف بزهکاری سوق می‌دهد.

میلون و دیویس^۱ (۲۰۰۰) در پژوهشی نشان دادند، من تحول نیافته و ضعیف در اختلال شخصیت مرزی نقش دارد، اما من نیرومند همراه با فرامن ضعیف در

¹ Millon & Davis

شکل گیری اختلال شخصیت ضداجتماعی مشارکت دارد. آیزنک (۱۹۸۹) ترجمه: پاشا شریفی، نجفی زند، ۱۳۷۵) بر این باور بود که ترکیب شرایط، محیط و عوامل نورولوژیکی و شخصیتی باعث به وجود آمدن انواع مختلف جرائم می شود. به عبارتی دیگر، آیزنک (لوین و جکسون^۱، ۲۰۰۴) معتقد است که ترکیب شرایط محیطی و عوامل عصب شناختی و شخصیتی باعث به وجود آمدن انواع مختلف جرم می شود. این فرضیه دلالت دارد بر اینکه برخی شخصیت ها بیش از برخی دیگر مستعد ارتکاب جرم هستند. برخلاف اکثر نظریه های معاصر، نظریه آیزنک تأکید زیادی بر استعداد ژنتیک برای رفتار جنایی و در نهایت رفتار ضداجتماعی دارد. آیزنک اعتقاد نداشت که افراد مجرم متولد می شوند، بلکه بر این باور بود که بعضی افراد با سیستم عصبی خاص متولد می شوند که با اکثریت مردم جامعه تفاوت دارند. طبق نظریه آیزنک، شخصیت به عنوان عامل اصلی رفتار جنایی نقش تعیین کننده در ایجاد جرم و جنایت دارد و مطالعه آن تنها روش منظم برای تبیین رفتار جنایی است.

در کل نظریه آیزنک مبنی بر این که افراد مجرم و ضد اجتماع در مقیاس برون گرایی نمره ی بالاتری بیاورند مورد تأکید قرار گرفته است. برخی از پژوهشگران (کلوز، ۱۹۹۱) اختلال های روانی را زمینه ساز یا حتی علت ارتکاب جرم می دانند و برخی (محمدی کاجی، ۱۳۷۴) آن ها را پیامد ارتکاب جرم می دانند. لوین و جکسون (۲۰۰۴) شخصیت را عامل مهمی می دانند که می تواند ما را در توضیح و تبیین جرم و رفتار جنایی کمک کند. آنان تأکید دارند که شخصیت یک عامل اصلی در رفتار جنایی و تنها روش منظم موجود برای بررسی رفتار جنایی است، یعنی در واقع، شخصیت نقش تعیین کننده ای در ایجاد جرم و جنایت دارد.

پژوهش های انجام شده، حاکی از ارتباط اختلال شخصیت با انواع جرائم است. در پژوهشی ارون، هاگولا و تیلهونن^۲ (۱۹۹۶) نشان دادند احتمال ارتکاب قتل،

²⁻ Levine and Jackson

³⁻ Eronen, Hakola and Tiilhonon

وقتی که فرد مبتلا به اختلال شخصیت ضداجتماعی است در مردان ۱۰ برابر و در زنان ۵۰ برابر افزایش می‌یابد. هاکولا و تیلهونن^۱ (۱۹۹۴) همچنین در پژوهشی بیان کردند که ۸۵ درصد زندانیان زندان فنلاند مبتلا به اختلال شخصیتی همراه با سوء مصرف مواد هستند. تپلین و لیندا^۲ (۱۹۹۰) در یک بررسی روی زندانیان مرد، دریافتند شیوع اختلال روانی در زندان ۲ تا ۳ برابر بیشتر از جمعیت عمومی است. آنان درصد شیوع اختلال روانی را ۷۵ درصد به دست آوردند که بیشترین اختلال مربوط به اختلال شخصیت ضداجتماعی بود.

فاضل و دانش (۲۰۰۲) با بررسی نتایج تحقیقات زمینه‌یابی متعدد در زندان‌های کشورهای غربی نشان دادند که تقریباً یک‌هفتم زندانیان، به روان‌پریشی و افسردگی اساسی مبتلا هستند، و در حدود نیمی از کل زندانیان مرد و ۲۰ درصد زندانیان زن، اختلال شخصیت ضداجتماعی دارند.

پژوهش سینگلتون، متزر و گاتوارد^۳ (۱۹۹۸) بر روی بیش از ۳۰۰۰ نفر زندانی در زندان‌های انگلستان و ولز نشان داد که اختلال‌های روانی در زندانیان، شیوع گسترده‌ای دارد. شایع‌ترین اختلال شخصیت در بین زندانیان، اختلال شخصیت ضداجتماعی بود. در مردان دومین اختلال شایع، اختلال شخصیت پارانویید و در زنان، اختلال شخصیت مرزی بود. بررسی‌های بسیاری اختلالات شخصیت را با پیدایش وابستگی به مواد در افراد ربط داده‌اند. به‌طوری‌که صالحی (۱۳۸۱)، به نقل از پیرامی، اسمعلی، واحدی، رضایی، (۱۳۸۸) در پژوهشی نشان داد افراد وابسته به مواد اغلب دارای ویژگی‌هایی مثل احساس عدم مسئولیت و احساس امنیت و تمایل به خودمحوری هستند و از اختلال شخصیت ضداجتماعی رنج می‌برند. باری (۱۹۷۷) در پژوهشی نشان داد که نمره‌ی مجرمین در ابعاد ترس‌های مرضی، اضطراب، شکایات

⁴ Hakola and Tiilhonon

¹ Teplin and Linda

² Singleton, Metzger and Gatward

جسمانی، روان پریشی، افسردگی، افکار پارانوییدی، پرخاشگری، حساسیت بین فردی، وسواس اجباری در بین زندانیان به طور معناداری بیشتر از افراد عادی است .

یافته‌های وارن، بارنت، سوز، چان هان و فرایند^۱ (۲۰۰۲) در پژوهشی ارتباط قوی بین اختلال شخصیت ضداجتماعی و اختلال شخصیت خودشیفته را با نوع جرم تأیید کردند. کارلوس، هراندز، جوسف، بورلسون و جیمز^۲ (۲۰۰۰) در پژوهشی نشان دادند اشخاصی که در طول زندگی، وابستگی به مواد افیونی داشتند بیشتر با جرم رابطه داشتند. گزارش‌های آن‌ها نشان داد که وابستگی به الکل و مواد ممکن است رابطه بین اختلالات روانی و جرم را تسهیل کند. در مورد شخصیت به‌عنوان عامل مهم در سبب‌شناسی وابستگی به مواد و کاربرد نابجای مواد اتفاق نظر وجود دارد (رفعیان، ۱۳۷۷؛ نقل از پیرامی، اسمعلی، واحدی و رضایی، ۱۳۸۸). در پژوهشی (با عنوان اختلالات شخصیت در زندانیان زندان ابریل عراق) نشان داده شد که به‌طور کلی حدود ۸۰ درصد از زندانیان مبتلا به اختلال شخصیت بودند که در این میان شایع‌ترین اختلال، اختلال شخصیت ضداجتماعی بود (۳۲ درصد) (سامان و سیروان، ۲۰۱۵). بر اساس پژوهش‌های انجام‌شده بیش از ۹ میلیون نفر در جهان زندانی هستند که نزدیک به نیمی از آن‌ها مبتلا به اختلال‌های شخصیت، به‌ویژه اختلال شخصیت ضداجتماعی و مرزی‌اند (فاضل و دانش، ۲۰۰۲). بر اساس یک بیانیه متداول در مورد زندان، آن‌یک خانه غم، دیوانه و بد از نظر جامعه است. غمگینی نشان می‌دهد که حدود ۵۰ تا ۷۵ درصد از جمعیت زندان از افسردگی رنج می‌برند و بر اساس دیوانه بودن حدود ۱۵ تا ۳۰ درصد آن‌ها بیماری روانی دارند و بد بودن بیانگر آن است ۱۰ تا ۲۰ درصد آن‌ها جامعه‌ستیز هستند (روترو و همکاران، ۲۰۰۲). پژوهش آراسته و شریفی سقز (۱۳۷۸) نشان داد ۵۵/۸ درصد نمونه‌های مورد مطالعه در زندان مرکزی سنندج دارای یکی از انواع اختلالات شخصیت بودند. که در این میان اختلال شخصیت ضداجتماعی و

³⁻ Warren, Burnette, South, Chaanhan and Friend

⁴⁻ Carlos, Hernandez, Joseph, Burleson and James

اختلال شخصیت مرزی در میان زندانیان مورد مطالعه شیوع بیشتری داشت. شیوع اختلالات روانی در بین محکومین دارای سوءسابقه در یونان نشان داد، ۸۷/۵ درصد این افراد دارای اختلالات روانی بوده و از این تعداد، ۳۷/۵ درصد دارای اختلال شخصیت ضداجتماعی تشخیص داده شدند. (فوتیادون، لیوادیت و مانون، ۲۰۰۶) در پژوهشی که به منظور بررسی شیوع اختلالات شخصیت در میان زندانیان زن صورت گرفت، نزدیک به ۹۵ درصد از زندانیان دارای یکی از انواع اختلالات شخصیت بودند. در این میان اختلال شخصیت ضداجتماعی با ۸۶/۲ درصد شایع‌ترین اختلال و اختلال‌های شخصیت وابستگی دارویی با ۶۰ درصد و دیگر آزار‌پر خاشگر با ۵۶/۲ است و همچنین ۲۵ درصد افراد زندانی دارای اختلال شخصیت اجتنابی و ۱۷/۵ درصد زندانیان اختلال شخصیت مرزی داشتند و اختلال شخصیت افسرده و اختلال اضطرابی در بین زندانیان مشاهده نشد (مظاهری، خلیقی، رقیبی و سرابندی، ۱۳۸۹). بررسی میزان شیوع اختلالات شخصیت در مجرمین زندانی شهرکرد نشان داد که میزان شیوع اختلالات شخصیت در یک نمونه ۲۱۶ نفری، حدود ۵۵/۲ درصد بود، در این پژوهش اختلال شخصیت ضداجتماعی با ۱۸/۲ درصد شایع‌ترین اختلال گزارش شده است (پالاهنگ، وکیل زاده و دریس، ۱۳۸۱). محمدی فرود و میرهاشمی (۱۳۸۷) در پژوهشی در زمینه‌ی رابطه اختلال‌های شخصیت با نوع جرم در زندانیان نشان دادند بین چهار اختلال شخصیت اسکیزوئید، اجتنابی، نمایشی، وسواسی-جبری و نوع جرائم (اعمال منافی عفت، سرقت، قتل، کلاه‌برداری، جرائم مستوجب دیه و قاچاق) رابطه وجود دارد. شاکری، حسینی، صادقی، رشیدی، مهدی نیا و آهن نورد (۱۳۸۶) به این یافته دست یافتند که ۴۲/۳۶ درصد زندانیان مرتبط با مواد مخدر دارای اختلال شخصیت نمایشی و ۴۰/۳۹ درصد از آن‌ها دارای اختلال شخصیت ضداجتماعی بودند. امام هادی، جلیوند و صالحی (۱۳۸۵) نشان دادند که ۳۱/۶ درصد از مجرمان قتل عمد دارای افسردگی بودند. نتایج بسیاری از مطالعات نشان می‌دهد که شایع‌ترین نوع

---

⁵⁻ Fotiadon, Livaditis and manon

اختلال شخصیت، شخصیت ضداجتماعی است (برای نمونه نگاه کنید به کنیدی، ۲۰۱۱؛ نقل از سامان و سیروان، ۲۰۱۵). سامان و سیروان در پژوهشی نشان دادند که ۳۲ درصد زندانیان اختلال شخصیت ضداجتماعی داشتند. اختلال شخصیت پارانویید و وسواس در بین زندانیان ۳۱ درصد و شخصیت اجتنابی ۲۳ درصد بود. همچنین بیشترین نوع جرمی که در بین زندانیان مشاهده شد قتل بود (۳۵ درصد). دریک پژوهش که توسط جرمی و همکاران (۱۹۹۹؛ نقل از سامان و سیروان، ۲۰۱۵) انجام شد. نتایج نشان داد که شایعترین نوع جرم با خشونت و قتل ارتباط داشت که شایعترین نوع اختلال شخصیت در میان مجرمان ضداجتماعی بود. در پژوهشی دیگر مشاهده شد که شایعترین نوع اختلال، شخصیت ضداجتماعی و شایعترین نوع جرم، قتل و خشونت پس از جرائم جنسی و سرقت بود (جرمی^۱ و همکاران، ۲۰۰۶).

مطالعات نشان می‌دهند که مجرمان مبتلابه اختلال شخصیت در معرض خطر بالاتری برای ارتکاب جرائم مختلف هستند (بلک بورن، ۲۰۰۰). آن‌ها همچنین نشان دادند که بین اختلالات شخصیت و جرائم خشونت‌آمیز به‌طورکلی رابطه وجود دارد از جمله: خشونت خانوادگی، تجاوز جنسی، تعقیب (مزاحمت) و آتش‌افروزی (پاویس، ۲۰۰۲). بررسی عوامل خطر ساز ایجاد جرم نشان داد مجرمانی که با تشخیص اولیه مبتلابه اختلال شخصیت بودند، خطر بروز جرائم خشونت‌آمیز در آینده را در آن‌ها افزایش می‌داد (جرمی، هیکی و همکاران، ۲۰۰۷). آن‌ها همچنین در معرض خطر تعارض با قانون به دلیل رفتارهای خود آسیب‌رسان قرار دارند مانند: خشونت جنسی، پرخاشگری، مصرف مواد، قتل و تکرار جرائم (بلک و همکاران، ۲۰۰۷) در پژوهشی نشان داده شد مجرمانی که بیش از یک‌بار در زندان، زندانی شده بودند اختلالات شخصیت (شخصیت ضداجتماعی، مرزی، پارانویید، آزارگر و منفی‌گرا) بیش‌تر مشاهده شد. بنابراین علاوه بر اینکه اختلالات شخصیت در تکرار

---

^۱ - Jeremy

جرم زندانیان تأثیر دارد (صادقی، دیده دار، ۱۳۹۳). اختلالات شخصیت می‌توانند عاملی تسهیل‌کننده در ارتکاب جرم باشند.

از این رو، در این پژوهش پژوهشگران سعی در بررسی مقایسه تفاوت میزان اختلالات شخصیت در افراد با جرم‌های مختلف، مقایسه اختلالات شخصیت در افراد مجرد و متأهل و مقایسه رابطه اختلالات شخصیت با طول مدت حبسی که افراد در زندان گذرانده‌اند، می‌باشند.

روش پژوهش

این پژوهش به صورت پیمایشی با استفاده از روش پرسشنامه‌ای بر روی ۱۸۲ نفر زندانی که به جرم‌های سرقت، جرائم ضد تکالیف خانوادگی، محکومان مالی (چک و سفته)، ضرب و جرح و سایر « جرائم علیه عفت عمومی، خرید و فروش مواد مخدر، شرب خمر، کلاهبرداری» در زندان مرکزی لرستان محبوس بودند، انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه افراد زندانی زندان مرکزی لرستان بودند و نمونه‌گیری به صورت تصادفی انجام شد. شیوه‌ی اجرای پژوهش به این صورت بود که با مراجعه به زندان و با همکاری مسئولین زندان، آزمودنی‌ها به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه در اختیار آن‌ها قرار گرفت و در صورت تمایل پرسشنامه پژوهشی را تکمیل نمودند.

جهت جمع‌آوری داده از پرسشنامه چند محوری میلیون ۳ استفاده شد. سپس داده‌های حاصل از پرسشنامه میلیون ۳ در نرم‌افزار میلیون جهت مشخص شدن نمره Br بررسی شد. بر طبق آزمون میلیون افرادی که نمره Br آن ۸۵ و بالاتر باشد دارای اختلال شخصیت تشخیص داده می‌شوند و افرادی که نمره Br آن‌ها کمتر از آن است بدون اختلال تشخیص داده می‌شوند. بر همین اساس به بررسی وضعیت اختلالات شخصیت زندانیان پرداخته شد و نمره Br آن‌ها محاسبه شد. اعتبار آزمون ۷۸ درصد است. میزان همبستگی از ۷۵ درصد به بالا گزارش شده است (میلون و دیویس، ۲۰۰۰). این پرسشنامه توسط میلیون و بر اساس نظریه زیستی - روانی - اجتماعی ساخته شده،

دارای ۱۷۵ گویه کوتاه خود توصیفی با پاسخ‌های «بلی» و «خیر» است که برای اجرای فردی و گروهی مناسب است و یکی از مهم‌ترین ابزارهای سنجش عینی نشانگان بالینی مطرح‌شده در محور یک و اختلالات شخصیت محور دو DSM-IV است. افراد دارای نمرات بیشتر از ۸۵ به‌عنوان مبتلابه اختلال و کم‌تر از ۸۵ به‌عنوان بدون اختلال در نظر گرفته می‌شوند (میلون و دیویس، ۲۰۰۰). جهت روایی تشخیصی این پرسشنامه، تحقیقی توسط شریفی، مولوی و نامداری در سال ۱۳۸۶ بر روی نمونه‌ای شامل ۲۸۳ بیمار روحی - روانی، انجام شد نتایج نشان‌دهنده روایی تشخیصی بسیار خوب تمام‌مقیاس‌ها بود. توان پیش‌بینی مثبت مقیاس‌ها در دامنه ۰/۹۲ تا ۰/۹۸، توان پیش‌بینی منفی مقیاس‌ها از ۰/۹۳ تا ۰/۹۹ است، همچنین توان تشخیص کل مقیاس‌ها در دامنه ۰/۵۸ تا ۰/۸۳ قرار دارد. نتایج به‌دست‌آمده با استفاده از آزمون T مستقل، F و نرم‌افزار SPSS18 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

در این پژوهش ۱۸۲ نفر زندانی مورد بررسی قرار گرفته است. دامنه سنی افراد زندانیان مورد بررسی در این پژوهش بین ۱۹ تا ۶۲ سال بود. بیش‌ترین تعداد افراد در فاصله سنی ۴۰-۳۰ (۳/۴۲ درصد) و ۲۹-۱۹ (۴/۳۷ درصد) سال و کمترین فراوانی در گروه سنی بالای ۵۱ سال قرار داشتند. بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده حدود ۵۶/۶ درصد افراد مورد بررسی را متأهل و ۴۳/۴ درصد را افراد مجرد تشکیل می‌دادند. در بررسی وضعیت تحصیلی، ۴۰/۱ درصد از زندانیان دارای تحصیلات زیر دیپلم، ۳۳ درصد دیپلم، ۱۸/۷ درصد کاردانی - کارشناسی و ۳/۳ درصد کارشناسی ارشد و بالاتر هستند. نوع جرم ۲۳/۶ درصد افراد زندانی مورد بررسی را ضرب و جرح و قتل، ۲۰/۹ درصد سرقت، ۱۴/۸ درصد محکومیت مالی (چک و سفته) و ۹/۹ درصد جرائم خانوادگی را تشکیل می‌دهند و حدود ۳۰/۸ درصد افراد مرتکب سایر جرائم مانند خرید و فروش مواد مخدر، کلاه‌برداری، شرب خمر، فحشا بودند. در این پژوهش

بررسی وضعیت اختلالات شخصیت در زندانیان و شناسایی متغیرهای مرتبط با آن

وضعیت اختلالات شخصیتی اجتنابی، افسرده، وابستگی به مواد، اختلال اضطرابی، اختلال شخصیت ضداجتماعی، اختلال شخصیت دگرآزار و اختلال شخصیت مرزی در میان زندانیان مرتکب جرم‌های گوناگون، در میان زندانیان مجرد و متأهل، و در میان زندانیان با مدت حبس‌های گذرانده شده‌ی گوناگون بررسی شدند که در ادامه یافته‌های آن خواهند آمد.

جدول شماره ۱- مقایسه اختلالات شخصیت در زندانیان با جرم‌های گوناگون (ANOVA)

اختلالات شخصیت	f	sig
اجتنابی	۰/۲۷۷	۰/۸۹۳
شخصیت افسرده	۰/۸۶۲	۰/۴۸۸
ضداجتماعی	۳/۳۷۲	۰/۰۱۱
وابستگی به مواد	۳/۴۶۵	۰/۰۰۹
اختلال اضطرابی	۰/۷۰۸	۰/۵۸۸
شخصیت مرزی	۰/۵۶۳	۰/۶۹۰
دگرآزار	۳/۰۴۵	۰/۰۱۹

همان‌طور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود، میزان اختلالات شخصیت ضداجتماعی، دیگر آزار و وابسته به مواد در افراد با جرم‌های مختلف تفاوت معناداری با یکدیگر دارند و این در حالی است که میزان شیوع سایر اختلالات شخصیتی موردبررسی تفاوت معناداری در گروه‌های جرم مختلف نشان نداده است. برای اینکه بدانیم اختلالات شخصیت ضداجتماعی، دگرآزار و وابسته به مواد در کدام‌یک از گروه‌های جرم موردبررسی بیشتر از سایر گروه‌ها است، از آزمون تعقیبی سود برده شد که یافته‌های آن در جدول بعدی آمده است

جدول ۲- آزمون تعقیبی LSD برای بررسی دوبه دو وضعیت اختلالات شخصیت ضداجتماعی، دیگر آزار و وابسته به مواد در گروه‌های با جرم‌های گوناگون

متغیر پیش‌بین	نوع جرم (۱)	نوع جرم (۲)	اختلاف میانگین	انحراف معیار	sig
ضداجتماعی	سرقت	خانوادگی	۱۴/۲۸	۴/۵۸	. / ۰۰۲
		محکومان مالی	۱۰/۹۸	۴/۰۳۲	. / ۰۰۷
		ضرب و جرح و قتل	۹/۰۷	۳/۵۷	. / ۰۱۲
		سایر	۶,۱۷	۳/۳۷	. / ۰۶۸
دیگر آزار	سرقت	خانوادگی	۱۴/۲۶	۵/۰۳۵	. / ۰۰۵
		محکومان مالی	۱۰/۰۳۸	۴/۴۳	. / ۰۲۵
		ضرب و جرح و قتل	۱۱/۴۹	۳/۹۲	. / ۰۰۴
		سایر	۷/۹۶	۳/۷۰	۰ / ۰۳۳
وابستگی به مواد	سرقت	خانوادگی	۱۴/۲۳	۶/۱۱	۰ / ۰۲۱
		محکومان مالی	۱۳/۵۳	۵/۳۷	۰ / ۰۱۳
		ضرب و جرح و قتل	۱۶/۵۳	۴/۷۵	. / ۰۰۱
		سایر	۱۱/۸۰	۴/۴۹	. / ۰۰۹

با توجه به اینکه بر اساس داده‌های به دست آمده از آزمون تعقیبی، تنها میان اختلالات شخصیت ضداجتماعی، دیگر آزار و وابسته به مواد گروه سرقت و سایر گروه‌های جرم مورد بررسی تفاوت وجود داشت، برای جلوگیری از طولانی شدن

جدول، تنها داده‌های این بخش ارائه شده‌اند. همان‌طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، یافته‌های آزمون تعقیبی LSD نشان می‌دهد که اختلال شخصیت ضداجتماعی در گروه جرم سرقت با اطمینان ۹۹ درصد بیشتر از گروه‌های با جرم‌های خانوادگی، محکومان مالی و گروه ضرب و جرح و قتل (سطح اطمینان در این گروه ۹۸٫۸ درصد بود) بود. همچنین، میزان اختلال شخصیت دگرآزار در گروه با جرم سرقت با اطمینان ۹۹ درصد بیشتر از گروه‌های با جرم خانوادگی و گروه ضرب و جرح و قتل، و با اطمینان ۹۵ درصد بیشتر از گروه‌های محکومان مالی و گروه سایر جرم‌ها است. یافته‌های به‌دست‌آمده از آزمون تعقیبی در اختلال شخصیت وابسته به مواد نیز نشان داد که این اختلال با اطمینان ۹۹ درصد در گروه با جرم سرقت بیشتر از گروه‌های با جرم ضرب و جرح و قتل و گروه سایر جرم‌ها، و با اطمینان ۹۵ درصد بیشتر از گروه‌های با جرم خانوادگی و محکومان مالی بود.

جدول شماره ۳- میانگین و انحراف معیار اختلالات شخصیت در زندانیان مجرد و متأهل

اختلالات شخصیت	وضعیت تأهل	میانگین	انحراف معیار	t	df	sig
شخصیت اجتنابی (دوری‌گزین)	مجرد	۱۶/۵۲	۱۳/۸۳	۱/۶۸	۱۷۷	. /۴۴۴
	متأهل	۳۷/۵۰	۱۶/۵۷	.		
شخصیت ضداجتماعی	مجرد	۰۷۵/۵۵	۱۵/۹۱	۱/۹۳	۱۷۷	. /۰۵۶
	متأهل	۳۴/۵۰	۱۷/۶۰			
شخصیت مرزی	مجرد	۷۹/۵۳	۱۵/۰۵	۱/۴۲۳	۱۷۷	. /۶۷۳
	متأهل	۹۸/۵۱	۳۵/۵۰	.		
اختلال اضطرابی	مجرد	۲۷/۶۵	۱۶/۶۵	۱/۳۴	۱۷۷	. /۱۸۳
	متأهل	۸۹/۶۱	۱۶/۹۴			
وابستگی به	مجرد	۴۹/۴۵	۱۸/۱۶	۱/۰۹	۱۷۷	. /۴۸

		.	۱۹/۰۶	۴۹/۴۳	متأهل	مواد
. /۰۳۷	۱۷۷	۲/۱۰	۱۸/۳۱	۵۱/۸۳	مجرد	شخصیت
			۱۷/۶۰	۴۶/۱۷	متأهل	آزارگر
. /۲۵	۱۷۷	۲/۲۷	۱۸/۳۳	۶۸/۸۱	مجرد	شخصیت
			۱۶/۶۱	۶۲/۸۸	متأهل	افسرده

بر اساس داده‌های جدول شماره ۳، میانگین اختلالات شخصیت زندانیان مجرد در همه انواع اختلالات بررسی شده بیشتر از زندانیان متأهل است. نتایج آزمون t برای بررسی معناداری تفاوت اختلالات موردبررسی در زندانیان مجرد و متأهل نشان می‌دهد که با اطمینان ۹۵ درصد میزان اختلالات شخصیت آزارگر و افسرده در زندانیان مجرد بیشتر از زندانیان متأهل است و تفاوت معناداری میان این دو گروه در سایر اختلالات موردبررسی وجود ندارد.

جدول شماره ۴- مقایسه تفاوت اختلالات شخصیت در زندانیان با سال‌های حبس

گذرانده شده‌ی متفاوت

sig	F	نوع اختلال
. /۰۱۳	۲/۷۸۰	شخصیت افسرده
. /۴۸۲	. /۹۲۰	شخصیت آزارگر
. /۲۵۴	۱/۳۱۱	اختلال اضطرابی
. /۸۷۵	. /۴۰۵	وابستگی به مواد
۱/۰۰۰	. /۰۴۲	شخصیت مرزی
. /۷۱۶	. /۶۱۷	شخصیت ضداجتماعی
. /۳۳۲	۱/۱۵۶	شخصیت اجتنابی

بررسی وضعیت اختلالات شخصیت در زندانیان و شناسایی متغیرهای مرتبط با آن

با توجه به معناداری آزمون F (جدول شماره ۴) انجام شده برای بررسی معناداری تفاوت اختلال شخصیت افسرده زندانیان با مدت حبس‌های گذرانده شده‌ی متفاوت در سطح ۰/۰۱۳ ، بنابراین می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که با اطمینان ۹۵ درصد اختلال شخصیت افسرده در میان زندانیان با مدت حبس گذرانده شده‌ی گوناگون تفاوت معناداری وجود دارد. برای اینکه بدانیم این تفاوت میان کدام‌یک از طول مدت حبس‌های گذرانده شده وجود دارد، از آزمون تعقیبی سود برده شده که یافته‌های آن در جدول بعدی، شماره ۵، ارائه خواهد شد.

جدول ۵. تفاوت حبس‌های گذرانده شده براساس طول مدت

متغیر پیش‌بین	مدت حبس گذرانده شده (۱)	مدت حبس گذرانده شده (۲)	اختلاف میانگین	انحراف معیار	sig
	۱	۲	-۳۷/۸۳۹	۳/۴۹	.۹۱۴
		۳	-۲/۴۷	۵/۳۹	.۶۴۸
		۴	-۹/۹۷	۴/۷۰	.۰۳۵
		۵	-۱۵/۸۳	۶/۶۴	.۰۱۸
		۸	-۱۵/۰۳	۵/۶۳	.۰۰۸
	۲	۱	.۳۷۹	۳/۴۹	.۹۱۴
		۳	-۲/۰۹	۵/۹۶	.۷۲۶
		۴	-۹/۵۹	۵/۳۴	.۰۷۴
		۵	-۱۵/۴۶	۷/۱۰	.۰۳۱
		۸	-۱۴/۶۶	۶/۱۷	.۰۱۹
شخصیت افسرده	۳	۱	۲/۴۷	۵/۳۹	.۶۴۸
		۲	۲/۰۹	۵/۹۶	.۷۲۶

. /۲۶۷	۶/۷۴	-۷/۵۰	۴	
. /۱۰۵	۸/۲۱	-۱۳/۳۷	۵	
. /۰۹۲	۷/۴۲	-۱۲/۵۷	۸	
. /۰۳۵	۴/۷۰	۹/۹۷	۱	۴
. /۰۷۴	۵/۳۴	۹/۵۹	۲	
. /۲۶۷	۶/۷۴	۷/۵۰	۳	
. /۴۵۱	۷/۷۷	-۵/۸۷	۵	
. /۴۶۵	۶/۹۳	-۵/۰۷	۸	
. /۰۱۸	۶/۶۴	۱۵/۸۳	۱	۵
. /۰۳۱	۷/۱۰	۱۵/۴۶	۲	
. /۱۰۵	۸/۲۱	۱۳/۳۷	۳	
. /۴۵۱	۷/۷۷	۵/۸۷	۴	
. /۹۲۴	۸/۳۷	. /۸۰	۸	
. /۰۰۸	۵/۶۳	۱۵/۰۳	۱	۸
. /۰۱۹	۶/۱۷	۱۴/۶۶	۲	
. /۰۹۲	۷/۴۲	۱۲/۵۷	۳	
. /۴۶۵	۶/۹۳	۵/۰۷	۴	
. /۹۲۴	۸/۳۷	-/۸۰	۵	

بحث و نتیجه گیری

با توجه به اینکه اختلالات شخصیت، اختلالی پایدار و فراگیر ناشی از تجربه درونی و رفتارهایی هستند که به علت پریشانی یا آسیب در عملکرد ایجاد می‌شوند. به نظر می‌رسد در بسیاری از مجرمان، اختلال شخصیت عامل مهمی

در بروز جرم و جنایت باشد. همین امر بیانگر این است که بین اختلالات شخصیت و قانون‌شکنی (جرم) رابطه وجود دارد (سامان و سیروان، ۲۰۱۵). از این رو در این پژوهش به بررسی وضعیت اختلالات شخصیت در زندانیان و شناسایی متغیرهای مرتبط با آن پرداخته شد.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد میان افراد با جرم‌های مختلف از نظر میزان اختلالات شخصیت وابستگی به مواد با ۹۹ درصد اطمینان، اختلال شخصیت ضداجتماعی و اختلال شخصیت دگرآزار در سطح اطمینان ۹۵ درصد تفاوت معناداری وجود دارد. به‌گونه‌ای که نتایج آزمون LSD نشان داد که اختلالات شخصیت ضداجتماعی و دیگر آزار و وابستگی به مواد در افراد زندانی که به دلیل جرم سرقت در زندان محبوس بودند بیشتر از سایر جرم‌های مورد بررسی است. این یافته با نتایج پژوهش پالاهانگ، وکیل زاده و دریس (۱۳۸۰-۱۳۷۹) همسو است، که نشان دادند بیشترین فراوانی اختلال شخصیت ضداجتماعی در گروه سارقان با ۲۵/۶ درصد و کمترین فراوانی در محکومان مالی با ۱۱/۴ درصد است و به‌طورکلی به این نتیجه دست یافتند که فراوانی اختلالات شخصیت در مجرمان برحسب نوع جرم به ترتیب به این صورت دیده شد: سارقان ۶۴/۱ درصد، معتادان به مواد مخدر ۶۰/۹ درصد، ضرب و جرح و قتل ۵۵/۶ درصد، فروشندگان مواد مخدر ۵۵/۵ درصد و محکومان مالی ۴۰/۹ درصد. همچنین می‌توان نتایج این پژوهش را با پژوهشی ارونن، هاکولا و تیلهونن (۱۹۹۶) همسو دانست. زیرا آن‌ها نشان دادند که ابتلا به اختلال شخصیت ضداجتماعی احتمال اقدام به دیگر کشی را در مردها بیش از ده برابر افزایش می‌دهد. به‌نحوی که مظاهری، خلیقی، رقیبی و سرابندی (۱۳۸۹) نشان دادند که اختلال شخصیت ضداجتماعی با ۸۶/۲ درصد شایع‌ترین اختلال اختلال‌های شخصیت وابستگی دارویی با ۶۰ درصد و دیگر آزار - پرخاشگر با ۵۶/۲ است. بیش‌ترین شیوع اختلال شخصیت

ضداجتماعی در میان مجرمیان مواد مخدر با ۹۱/۴ درصد و زندانیانی که جرم قتل داشتند با ۸۵/۷ درصد بود. وابستگی دارویی در میان ۶۷/۲ درصد از مجرمین مواد مخدر و ۵۷/۱ درصد از قاتلین مشاهده شد. از سوی دیگر نتایج این پژوهش با پژوهش جرمی و همکاران (۲۰۰۶) تقریباً همسو است. آن‌ها نشان دادند شایع‌ترین نوع اختلال، شخصیت ضداجتماعی و شایع‌ترین نوع جرم، قتل و خشونت پس از جرائم جنسی و سرقت بود (جرمی و همکاران، ۲۰۰۶). این یافته‌ها علاوه برای اینکه رابطه بین اختلالات شخصیت و قانون‌شکنی (جرائم) (سامان و سیروان، ۲۰۱۵) را نشان می‌دهد. بیانگر این است که مجرمان مبتلابه اختلال شخصیت در معرض خطر بالاتری برای ارتکاب جرائم مختلف هستند (بلک بورن، ۲۰۰۰). بر اساس نتایج این پژوهش‌ها می‌توان گفت یکی از عواملی که ارتکاب جرم را تسهیل می‌کند، اختلالات شخصیت هستند. وجود اختلالات شخصیت زمینه را برای بروز رفتارهای پرخطر (مانند: دگرآزاری، دزدی، آتش‌افروزی، سیگار کشیدن، قلیان کشیدن، ارضای نیاز جنسی به شیوه غیرمتعارف و...) فراهم می‌کند که منجر به ارتکاب جرم توسط افراد و در نتیجه زندانی شدن آن‌ها می‌شود. به نظر می‌رسد که عامل اختلالات شخصیت در بروز جرم و زندانی شدن افراد بیش‌ترین تأثیر را داشته باشد. زیرا بر اساس نتایج پژوهش‌های قبلی مشاهده شده است که افراد مجرم زندانی پس از آزاد شدن از زندان مرتکب جرائمی از همان نوع و جرائمی خطرناک‌تر شده‌اند.

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که اختلالات شخصیت (مانند شخصیت ضداجتماعی، دیگر آزار و وابستگی به مواد) بیش‌تر در میان مجرمان با جرم سرقت مشاهده می‌شود. با توجه به یافته‌های این پژوهش، به نظر می‌رسد که باید اقداماتی اساسی در این خصوص که چرا میزان اختلالات شخصیت در بعضی جرم‌ها بیشتر دیده می‌شود، صورت گیرد این‌که تا چه

میزان ویژگی‌های اختلالات شخصیتی افراد زندانی در نوع جرمی که مرتکب می‌شوند دیده می‌شود. از این رو، اختلالات شخصیت افراد را مستعد رفتارهای پرخطر و در نتیجه ارتکاب جرم و در پی آن، ناامنی در جامعه، رنج شخصی توسط مجرمان، صرف هزینه‌های بالا توسط نهادهای اجرایی می‌شود. از آنجاکه طبق نظریه‌های یادگیری (به‌ویژه رفتارگرایان) بیش‌تر رفتارهای نابهنجار ناشی از یادگیری است همین عامل یادگیری منجر به یادگیری این رفتارهای پرخطر توسط فرزندان این خانواده‌ها و دیگر افراد این جامعه می‌شوند. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که بیش‌تر افراد مجرم مورد بررسی در فاصله سنی ۳۰-۴۰ و ۲۹-۱۹ قرار داشتند. این یافته با نتایج پژوهش امام هادی، جلیلود مصالحی (۱۳۸۵) همسو است. یافته‌های ظهیرالدین، سیف الهی و ایران پور (۱۳۸۶) نشان دادند که بیشتر افراد زندانی در دامنه سنی ۲۹-۲۵ قرار داشتند و همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که تحصیلات اکثر زندانیان مورد بررسی در حد دیپلم بوده است (۳۳ درصد) و تعداد اندکی از افراد زندانی تحصیلات در مقاطع بالاتر را داشتند. این یافته با نتایج پژوهش اولاد عبدالهادی، فروغان، دادخواه و دلاور همسو است که نشان دادند ۳۵ درصد از افراد زندانی تحصیلاتشان دیپلم بوده است و تعداد اندکی تحصیلات بالاتر از دیپلم داشتند. با توجه به این یافته می‌توان گفت که باید اقدامات آموزشی در مورد افراد زندانی صورت گیرد و از طرفی این موضوع با دقت بیشتری صورت گیرد که چرا بیشتر مجرمان تقریباً در فاصله سنی ۱۹ تا ۴۰ قرار دارند. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که بیش‌تر افراد مجرم زندانی متأهل بودند (۵۶/۶)، که در پژوهش اولاد عبدالهادی، فروغان، دادخواه و دلاور همچنین بیش‌تر افراد زندانی را متأهلین تشکیل می‌دادند (۴۵/۸). همچنین پژوهش مظاهری، خلیقی، رقیبی و سرابندی (۱۳۸۹) نشان داد که بیش‌تر افراد زندانی زن متأهل بودند (۴۲/۵ درصد). علاوه بر این نتایج این پژوهش نشان داد

که اختلالات شخصیت مورد بررسی در افراد مجرد بیش تر است. این یافته با نتایج پژوهش پالاهنگ، وکیل زاده و دریس (۱۳۸۰-۱۳۷۰) همسو است که نشان دادند رابطه معناداری میان وضعیت تأهل و اختلال‌های شخصیت وجود دارد و میزان شیوع در افراد مجرد بسیار بیشتر از افراد متأهل بود و همچنین با یافته‌های پژوهش باری، فلمینگ، منول و کوپلند (۱۹۹۷) همخوانی دارد. نتایج حاصل از مقایسه میانگین نشان داد که از بین اختلالات شخصیت مورد بررسی تنها اختلال شخصیت افسرده با طول مدت حبس گذرانده تفاوت معناداری دارد. این نشان می‌دهد که هرچه طول مدت حبس گذرانده بیشتر باشد افسردگی بیشتر ملاحظه می‌شود که می‌توان گفت حدود ۵۰ تا ۷۵ درصد از جمعیت زندان از افسردگی رنج می‌برند (روتز و همکاران، ۲۰۰۲). با توجه به این که شایع‌ترین اختلال روانی در زندان افسردگی است، مطالعات انجام شده نشان دهنده شیوع بالای آن در زندان است. به طوری که اشکانی، ده بزرگی و شجاع در پژوهش روی ۲۰۰ زندانی گزارش کردند ۲۱/۲۱ درصد از آن‌ها دارای اختلال افسردگی اساسی بودند (به نقل از آلبوکردی، نوری، جهرمی و زاهدیان، ۱۳۸۹). از این رو، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که عامل زندانی شدن به ویژه طول مدت آن، مجرمان زندانی را در معرض خطر ابتلا به افسردگی قرار می‌دهد. در حالی که بیرشک (۱۳۸۳) در پژوهشی به منظور بررسی اثر طول مدت زندان بر ویژگی‌های شخصیتی زندانیان، نشان داد که بین گروه‌های مورد بررسی بر حسب مدت‌های متفاوت اقامت در زندان از لحاظ اختلالات شخصیتی تفاوتی مشاهده نشد. البته میانگین مدت اقامت آنان در زندان ۱۱/۹ ماه بوده است. از این رو مطالعات نشان می‌دهند که مجرمان مبتلا به اختلال شخصیت در معرض خطر بالاتری برای ارتکاب جرائم مختلف هستند (بلک بون، ۲۰۰). از سوی دیگر عامل زندان در کاهش جرائم تأثیر چندانی ندارد زیرا مشاهده شده که بسیاری از افراد مجرم زندانی، مجدداً مرتکب جرائم

مختلف شده‌اند. این مسئله نشان می‌دهد که در زمینه‌ی درمان مناسب اختلالات شخصیت که زمینه مستعد شدن افراد برای ارتکاب جرم را فراهم می‌کند اقدامات اساسی صورت بگیرد. بنابراین به نظر می‌رسد یکی از عوامل مؤثر در کاهش جرائم مجدد (علاوه بر بررسی عوامل اجتماعی نظیر بیکاری، شرایط نامناسب اقتصادی) آموزش مناسب و درمان (رفتاری، شناختی، روانکاوی، شوک‌درمانی) زندانیان مبتلا به اختلالات شخصیت است. زیرا افرادی که از اختلالات شخصیت رنج می‌برند، قدرت استدلال آن‌ها بی‌عیب است اما تاکنون هیچ کشوری از افراد مبتلا به اختلال شخصیت دفاع نکرده است هرچند فرصت درمان مناسب و توان‌بخشی برای آن‌ها ارائه شده است. شیوع بالای اختلالات شخصیت در زندانیان در مقایسه با جمعیت عمومی (بوتلر و همکاران، ۲۰۰۶) و درک آشکار ارتباط بین جرم و اختلالات شخصیت، پیامد مهمی برای درمان و مدیریت مخاطره است (سامان و سیروان، ۲۰۱۵). با این حال تا همین اواخر به انواع و جنبه‌هایی از اختلالات شخصیت به‌ویژه اختلال شخصیت ضداجتماعی و ارتباط آن‌ها با رفتارهای مجرمانه و همچنین ارتباط بین اختلالات شخصیت با جنبه‌هایی از رفتار خشونت‌آمیز و بدون خشونت‌آمیز توجه کمی شده است (فاضل و دانش، ۲۰۰۲).

منابع

آراسته، مدیر؛ شریفی سقز، بیان. (۱۳۸۷). میزان شیوع اختلالات روان‌پزشکی در زندانیان مرکزی سنندج. مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی، دوره ۱۰، شماره ۴.

اشکانی، حمید؛ ده بزرگی، غلامرضا، شجاع، سید عبدالمجید. (۱۳۸۱). همه گیرشناسی اختلال های روانی در مردان زندان عادل آباد شیراز. فصل نامه اندیشه و رفتار. دوره ۸، شماره ۲.

آلبو کردی، سجاد؛ نوری، ربابه؛ نیکوسیر جهرمی، محمد؛ زاهدیان، فتح الله. (۱۳۸۹). رابطه بین عزت نفس و حمایت اجتماعی با افسردگی در زندانیان مرد. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران، دوره ۲۰، شماره ۶۸، ۶۷-۶۲.

امام هادی، محمدعلی؛ جلیلونند، مریم، صالحی، منصور. (۱۳۸۵). فراوانی اختلالات روانی در مجرمان قتل عمد. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، دوره ۵، شماره ۲۰. آیزنک، هانس، یورگن. (۱۹۸۹). جرم و شخصیت. ترجمه: پاشا شریفی و نجفی زند. (۱۳۷۵). تهران: انتشارات سخن.

بشری، اولاد عبد الهادی؛ فروغان، شهید؛ دادخواه، اصغر؛ دلاور، علی. (۱۳۸۳). اختلالات شخصیت در زنان زندانی شهرهای تهران و کرج. رفاه اجتماعی، سال ۳، شماره ۱۲.

بیرامی، منصور؛ واحدی، حسین؛ اسمعیلی، احمد؛ رضایی، رسول. (۱۳۸۸). مقایسه اختلالات شخصیتی در زندانیان وابسته به مواد، زندانیان غیر وابسته به مواد و آزمودنی های بهنجار. فصلنامه علمی- پژوهشی روانشناسی، دانشگاه تبریز. دوره ۵، شماره ۱۳.

بیرشک، بهروز. (۱۳۸۳). بررسی اثر طول مدت حبس بر ویژگی های شخصیتی زندانیان، مجله اصلاح و تربیت، شماره ۸۳

پالاهنگ، حسن؛ وکیل زاده، سید بهاء الدین؛ دریس، فاطمه. (۱۳۸۰-۱۳۷۹). بررسی فراوانی اختلالات شخصیت در مجرمین مرد زندانی در زندان شهرکرد. مجله روان پزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار). سال هشتم، شماره ۳. (۱۳۸۱)

شاکری، جلال؛ حسینی، منیر؛ صادقی، خیر اله، رشیدی، علی، مهدی نیا، علیرضا، آهن نورد، مینا. (۱۳۸۶). همه گیرشناسی اختلالات شخصیت در زندانیان مرتبط با مواد

- مخدر در زندان مرکزی کرمانشاه در سال ۱۳۸۳. مجله علمی پزشکی قانونی، دوره ۱۳، شماره ۳.
- شریفیان، سعید؛ وطنی، علی؛ گزمه، محمدرضا. (۱۳۸۸). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر جرم در زنان زندانی زندان‌های استان گلستان. طرح پژوهشی اداره کل زند آن‌های گلستان.
- صادقی، احمد؛ دیده‌دار، مریم. (۱۳۹۳). بررسی اختلالات شخصیت و تکرار جرم در زندانیان. سیویلیکا - ناشر تخصصی مقالات کنفرانس‌ها و ژورنال‌ها. گواهی ثبت مقاله در سیویلیکا، www.CIVILICA.com
- ظهیرالدین، علی‌رضا؛ سیف‌الهی، معصومه؛ ایران‌پور، چنگیز. (۱۳۸۶). بررسی میزان اختلالات روانی در افراد وابسته به مواد مراجعه‌کننده به دو مرکز درمانی در سطح شهر تهران. پژوهش در پزشکی، دوره ۳۱، شماره ۳.
- عبدالهادی، بشری‌اولاد. (۱۳۸۲). بررسی فراوانی اختلالات شخصیتی در زنان زندان شهر تهران و کرج. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی. دانشگاه علوم روان‌پزشکی ایران.
- عبدالهادی، بشری‌اولاد؛ دادخواه، اصغر؛ فروغان، مهشید. (۱۳۸۳). اختلالات شخصیت در زنان زندانی شهرهای تهران و کرج. رفاه اجتماعی، دوره ۳، شماره ۱۲.
- کاپلان، هارولد؛ بنیامین، سادوک، گرب، جک. (۱۳۸۳). خلاصه روان‌پزشکی علوم رفتاری - روان‌پزشکی بالینی (ترجمه نصرت‌الله پور افکاری). تهران: انتشارات سهراب.
- محمدی فرود، حمید؛ میر هاشمی، مالک. (۱۳۸۷). رابطه اختلال‌های شخصیت با نوع جرم در زندانیان. اندیشه و رفتار. دوره ۲، شماره ۷.
- محمدی کاجی، مهدی. (۱۳۷۴). تحلیلی بر عوامل روان‌شناختی ارتکاب جرم، ماهنامه اصلاح و تربیت، دوره ۲، شماره ۱۳، ۳۴-۳۰.
- مظاهری، مهرداد؛ خلیقی‌نسرین؛ رقیبی، مهوش؛ سرابندی، حسن. (۱۳۸۹). شیوع اختلالات شخصیت در میان زندانیان زن زندان زاهدان. مجله تحقیقات علوم پزشکی زاهدان، دوره ۱۳، شماره ۳.

- Andrews DA, Bonta JL.(1994). The psychology of criminal Conduct. Cincinnati, Ohio: Anderson . antisocial? Psychiatr Q 73:337-349
- Barry KL, Fleming MF, Manwell LB and Copeland L.A .(1997). conduct disorder and anti-social personality in adult primary car Patients.Journal of Family :45, 151-158 .
- Black, D.W, Gunter, T., Allen, J., Blum, N., Arndt, S., Wenman, G., Sieleni, B.(2007). Borderline personality
- Blackburn, R.(2000). Treatment or incapacitation? Implications of research on personality disorder for the
- Butler, T., Andrews, G., Allnutt, S., Sakashita, C., Smith, N.E.(2006). Basson Mental disorders in Australian prisoners: a comparison with a community sample. Aust NZJ Psychiatry 40:272-276
- Carlos A. Hernandez-Avila, Joseph A. Burleson, James Poling (2000). Personality and Substance Use Disorders as Predictors of Criminality, Comprehensive Psychiatry, Vol. 41, No. 4: pp276-283.
- Close, A. (1991).Criminologie.Paris.presses Universitaires de France.
- disorder in male and female offenders newly committed to prison. Compr Psychiatry 48; 400-405
- Eronen, M., Hakola,P.,& Tiihonen,J.(1996).Mental disorders and homicidal behavior in Finland. Genetic Psychiatry. Vol.53(6), 497-501.
- Fazel, S., & Danesh , J.(2002). Serious mental disorder in 23000 prisoners: A systematic review of 62 survey. Lancet 359, 545- 550.
- Fotiadou, M., Livaditis M., Manou. I., et al.(2006). prevalence of mental disorders and deliberate self –harm in Greek male prisoners. Int J Law psychiatry;29:68-73.
- Jeremy, Coid, Min Yang, Peter Tyrer, Amanda Roberts and Simone Ullrich.(2006) ,Prevalence and correlates of
- Levine,S.Z & Jackson, C. J. (2004). Eysenck theory of crime revisited: Factors or primary scales? British Psychological Society, 9: 135-152.
- Linda, A., Teplin, D. (1990).The prevalence of sever mental disorders among male urban jail detainees: comparison with epidemiologic catchment Area program. American Journal of public Health. ; 80: 663-668.
- management of dangerous offenders. Legal and Criminological Psychology, 5; 1–21.
- Millon, T., & Davis, R. (2000). Personality disorders in modern life. USA: Wiley Press.

- personality disorder in Great Britain. *The British Journal of Psychiatry*, 188; 423-431.
- Powis, B.(2002).Offender's risk of serious harm: A literature review. Occasional Paper (81). Home Office: London
- Rotter, M., Way ,B., Steinbacher, M., Sawyer ,D., Smith, H.(2000). Personality disorders in prison: aren't they all
- Saman ,S.H., Aziz & Sirwan, K., Ali.(2015). Personality Disorder among Male Prisoner in Erbil/ Iraq. *Journal of Education and Practice*, Vol.6, No.17.
- Singleton, N., Metzger,H., & Gatward, R.(1998).Psychiatric morbidity among prisoners in England & Wales. London Office for National Statistics.
- Tihonen, J & Hakole, P. (1994).Psychiatric disorders homicide recidivism. *American Journal of psychiatry*, 151: 436-438.
- Warren, J.I., Burnette, M., South, S.C., Chaauban, P., & Friend, R., (2002). The Relationship between Narcissistic and Antisocial Personalities, Saint Bonaventure University .